
En ny tilgang til energiomstillingen

Hvordan vi sikrer, at energiudbygningen sker i tide

Fra ambition til handling: En ny vej for energiomstillingen

Vi står over for en akut klimakrise. Forskere advarer om, at vi nærmer os flere kritiske tipping points i klimasystemet, hvor selv små temperaturstigninger kan udløse uoprettelige og accelererende ændringer. Hver forsinkelse bringer os tættere på klimakonsekvenser, vi ikke kan vende. For at undgå de mest katastrofale følger af klimaforandringerne er det afgørende, at vi handler med en hidtil uset hastighed og beslutsomhed. Vi har ikke år til at debattere, hvordan vi skaber den perfekte model – idet vi kun har få år til at sikre, at energiomstillingen faktisk sker. Og langt hen ad vejen kender vi allerede løsningerne.

Men den hurtige fremdrift udebliver. Lange sagsbehandlingstider, et elnet, der sakker bagud, og en politisk tilgang præget af tøven og usikkerhed skaber alvorlige barrierer for den nødvendige omstilling. Langsommeligheden i energiudbygningen er ikke blot et politisk problem – det er en generations-risiko. Unge i dag vil bære konsekvenserne af hver eneste forsinkelse. Hver gang et projekt udsættes, vokser både de økonomiske og menneskelige omkostninger. Energiområdet er blevet en af de største flaskehalse i den grønne omstilling – og aldrig før har behovet for målrettet handling været større.

Vi har brug for en ny tilgang, der sikrer langsigtet stabilitet og fremdrift i energiomstillingen. Regeringen har tidligere fastsat ambitiøse mål om mindst 12,7 GW havvind inden 2030 samt en firedobling af solceller og vindmøller på land, men begge planer er siden blevet justeret eller opgivet. Samtidig er udbygningen af elnettet og energiinfrastrukturen fortsat bagud i forhold til behovet. I 2024 blev der kun opsat 12 nye vindmøller – et tal, der ikke matcher den nødvendige udvikling. For at sikre reel fremdrift kræves en politisk ramme, der skaber stabilitet og forudsigelighed frem for skiftende prioriteringer og forsinkede processer.

Grøn energi, biodiversitet og lokale hensyn skal ikke ses som uforenelige krav, men håndteres i en samlet planlægning, så energiomstillingen ikke bremses af unødvendige konflikter.

Staten bør tage en meget mere aktiv og ledende rolle i energiomstillingen for at sikre tempo og fremdrift. Det kræver forudsigelige rammer for energiudviklere, hurtigere myndighedsbehandling og en mere ensartet og velfungerende regulering, så afgørende projekter ikke bremses unødigt. Samtidig skal borgerinddragelsen styrkes markant – ikke som en eftertanke, men som en integreret del af planlægningen.

Men den grønne omstilling kræver mere end at fjerne umiddelbare barrierer - den kræver, at vi opbygger en grundlæggende forståelse for energiomstillingen i hele samfundet. Uddannelse og dannelse skal ruste kommende generationer til at tage aktiv del i løsningerne og være med til sikre, at energi- og klimapolitik ikke bliver en kamp mellem kortsigtede interesser, men en fælles kamp mod klimaforandringerne. Med viden, oplysning og uddannelsesreformer kan vi skabe et samfund, hvor flere ikke blot forstår nødvendigheden af omstillingen, men også er med til at drive den fremad.

Denne rapport præsenterer Ungeklimateamets anbefalinger til, hvordan vi sikrer, at energiomstillingen bliver en realitet. Det haster.

Indholdsfortegnelse

1. Gør energiudbygningen til en reel prioritet	3
1.1 Staten som garant for fremdrift	3
1.2 Energipolitik skal styres som en krisesituation	3
2. Elnettet er kritisk infrastruktur – lad os begynde at handle derefter	4
2.1 Ligestil el-infrastruktur med kritisk infrastruktur	4
2.2 Balancering af faglighed og regulering – behovet for en helhedsplan	5
2.3 Styrket koordinering og dialog mellem myndigheder	5
2.4 Ensartet sagsbehandling og ensretning af processer	5
2.5 Større overblik over nettilslutningsprocessen	6
2.6 Styrk fagligheden for at fremme den grønne omstilling	6
3. Fra modstand til medejerskab – en ny tilgang til borgerinddragelse	7
3.1 Tidlig og reel borgerinddragelse sikrer en hurtigere omstilling	7
3.2 Lokal værdiskabelse som nøglen til accept	7
3.3 Unge har mest på spil – derfor skal de med til bords	8
3.4 Danske løn- og arbejdsvilkår som kilde til accept	8
4. Energisektorens biodiversitetstiltag: Kortsigtet afbødning eller reel beskyttelse?	9
4.1 Klarlæg om biodiversitetstiltag reelt har en langsigtet effekt	9
4.2 Fra små naturtiltag til store, sammenhængende løsninger	10
4.3 Fleksible regler for erstatningsnatur	10
4.4 En samlet strategi for biodiversitet i energisektoren	10
4.5 Udvikling af et biodiversitetskatalog	11
4.6 Fastsættelse af biodiversitetsbidrag fra energiprojekter	11
5. Gør uddannelse til en drivkraft for den grønne omstilling	12
5.1 Erhvervsuddannelser og universiteter som drivkraft for den grønne omstilling	12
5.2 Tidlig forståelse: Integrér energiundervisning i grundskolen	12
6. Styrk unges rolle i den grønne omstilling	13
6.1 Unge skal have reel indflydelse	13
6.2 Etabler faste rammer for ungerepræsentation	13
6.3 Forpligtelse til generationshensyn	13

Sådan læser du anbefalingerne

Anbefalingerne skal læses i lyset af den verserende klimakatastrofe og en voksende efterspørgsel på energi. En arbejdsgruppe nedsat af Ungeklumarådet har gennem 2024 indsamlet, erfaret og gennearbejdet mange perspektiver på denne udfordring. Anbefalinger er bl.a. udformet gennem samtaler med en lang række aktører og feltbesøg ved energiinfrastruktur med Energinet i Sydvestjylland. Anbefalingerne er opbygget med en indledende introducerende og kontekst-sættende tekst, hvortil der er anbefalinger i punktform. Anbefalingerne bør læses som en inspiration til løsninger og et grundlag for videre drøftelser og handlinger.

Anbefalingerne kan læses af alle, men henvender sig primært til Klima- energi og forsyningsministeren og sekundært til fagfolk, videnshavere og øvrige beslutningstagere.

1. Gør energiudbygningen til en reel prioritet

Energiudbygningen er en krisesituation, men hidtidige beslutninger afspejler ikke den alvorlige situation, som vi står overfor. Forsinkelser skyldes ikke mangel på teknologi, men politisk tøven, skiftende strategier og usikre rammevilkår for de mange aktører, der spiller en rolle i etableringen af den nødvendige grønne infrastruktur. Når udbygningen af vedvarende energi trækkes i langdrag, får det konsekvenser for klimaet, økonomien og forsyningssikkerheden – og skubber en uoverskuelig byrde videre til kommende generationer. Følgende skitserer de to nøgleprincipper, staten bør følge:

1.1 Staten som garant for fremdrift

Markedet har ikke leveret den nødvendige energiudbygning hurtigt nok, og staten må tage et langt større ansvar for at sikre, at projekter faktisk realiseres. Det kræver stabile og langsigtede rammevilkår, så virksomheder tør investere uden at frygte konstante politiske ændringer. I stedet har man fra politisk hold aktivt bremset udviklingen - der er brug for at man politisk skaber de rette betingelser for hurtig udbygning og erstatter tomme mål og hensigtserklæringer med handling.

Politisk tilbød man først en åben dør-ordning, der pludseligt blev annulleret. Dernæst annoncerede man et nyt havvindsudbud – men med krav om statsligt medejerskab - i kombination med ændrede markedsvilkår og usikre udbudsvilkår - der endte med at blokere for fremskridt, fordi ingen aktører bød. Mens man famler efter den rette model, står vi danskere tilbage uden de nødvendige investeringer i vedvarende energi.

Staten skal sikre, at projekter etableres hurtigt gennem effektive støtteordninger, der gør investeringer i vedvarende energi økonomisk attraktivt. Hvis statsligt medejerskab bremser udviklingen, bør det som minimum fjernes, indtil betingelserne for et velfungerende marked er på plads.

1.2 Energipolitik skal styres som en krisesituation

Energipolitik er ikke blot klimapolitik – det er forsyningssikkerhed, økonomisk stabilitet og geopolitisk uafhængighed. Men hidtidige beslutninger afspejler ikke den krise, vi står i. Tværtimod har man fastholdt en langsom og rigid tilgang til planlægning, selvom konsekvenserne af forsinkelser bliver stadig mere alvorlige.

Når energiforsyning er en krise, skal vi handle derefter. Staten må sikre stabilitet, tempo og forudsigelighed i beslutningerne – ikke lade de nødvendige projekter falde i hænderne på skiftende politiske strategier og uforudsigelige markedsvilkår.

Hvis vi anerkender, at energiforsyning er en krise, må vi også handle derefter. Det kræver nye tilgange og skarpere politiske værktøjer, som vi senere i anbefalingerne vil uddybe – for tempoet i energiudbygningen skal op, og det skal ske nu.

2. Elnettet er kritisk infrastruktur – lad os begynde at handle derefter

Udbygningen af elnettet skal naturligvis tage hensyn til miljø, ejendomsret og borgerinddragelse. Men klimakrisen er en krise i en helt anden skala end de fleste andre, og det bør afspejles i den måde, vi prioriterer og planlægger energiinfrastruktur. I dag er processen præget af langsommelig sagsbehandling, uensartet regulering og mangel på koordinering, hvor et projekt kan involvere 20 myndigheder, samtidig med at der ofte kræves 30+ tilladelser¹.

Denne kompleksitet skaber unødige forsinkelser og gør elnettet til en flaskehals i energiomstillingen. Hvis Danmark skal nå sine klimamål, må elinfrastrukturen prioriteres højere, reguleringen forenkles og sagsbehandlingen accelereres – uden at gå på kompromis med væsentlige hensyn, men med en erkendelse af, at klimakrisen kræver langt hurtigere handling. Følgende tiltag er nødvendige for at sikre en mere effektiv netudbygning:

2.1 Ligestil el-infrastruktur med kritisk infrastruktur

Vi anerkender motorveje og jernbaner som kritisk infrastruktur, fordi de holder samfundet kørende. Men hvad sker der, hvis strømmen ikke når frem? Elnettet er fundamentet for vores økonomi, energisikkerhed og klimamål – alligevel behandles det ikke som kritisk infrastruktur på samme niveau som f.eks. transportsektoren i forhold til regulering af både erstatning og klageprocesser.

Forskellen i regulativ klassificering betyder, at elnettet i dag er underlagt langt mere restriktive ekspropriationsregler, herunder udvidet klageret, end eksempelvis motorveje. I dag sidder elnet udbygningen fast i forældede reguleringer, hvor krav om frivillige aftaler med lodsejere skaber lange og uforudsigelige processer. Det betyder, at el-infrastrukturen kan blive forsinket i årevis, selvom behovet er akut.

Elnettet bør anerkendes som kritisk infrastruktur, så det får samme prioritet som veje og jernbaner – og dermed den nødvendige regulering, der sikrer en smidig og forudsigelig udbygning med retfærdig tabsdækning.

Note: En aftale om hurtigere og mere effektiv udbygning af elnettet blev indgået den 20. december 2024² som sikrer, at elinfrastruktur ligestilles med anden kritisk infrastruktur.

¹ NEKST, 2024

² Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, 2024

2.2 Balancering af faglighed og regulering – behovet for en helhedsplan

De nuværende beslutningsprocesser inden for energiplanlægning er præget af komplekse reguleringskrav, der i flere tilfælde fører til lange sagsbehandlingstider og konflikter mellem forskellige faglige hensyn. For at skabe en mere effektiv, forudsigelig og balanceret beslutningsproces foreslås det at etablere et nationalt koordineringsråd for energiplanlægning.

Dette råd skal samle repræsentanter fra staten, regionerne, kommunerne og relevante fagmiljøer og have som formål at sikre en ensartet, smidig og gennemsigtig afvejning af reguleringsmæssige og faglige hensyn. Fokus bør ikke være at omgå regulering, men at forbedre koordineringen af eksisterende regler, så de ikke spænder ben for nødvendige beslutninger.³

Konkret bør rådet arbejde med at identificere flaskehalse i lovgivningen, der forårsager unødvendige forsinkelser, eksempelvis:

- Uensartet sagsbehandling mellem kommuner, der skaber usikkerhed for virksomheder og borgere.
- Manglende samspil mellem miljøgodkendelser, planlovgivning og energiprojekter, som resulterer i parallelle processer, der kunne strømlines.
- Utilstrækkelig tidlig inddragelse af relevante aktører, hvilket fører til konflikter, der først håndteres sent i forløbet.

Rådet bør have en rådgivende og faciliterende rolle, der sikrer, at beslutningsprocesser ikke blot bliver hurtigere, men også mere kvalificerede og transparente. På den måde kan vi sikre, at nødvendige klimatiltag ikke bremses af administrative barrierer, samtidig med at faglige hensyn fortsat vægtes.

2.3 Styrket koordinering og dialog mellem myndigheder

Energistyrelsen, Miljøstyrelsen, Energinet og de danske netselskaber bør etablere en systematisk dialog med kommuner og regionale myndigheder for at sikre bedre planlægningsgrundlag og fælles forståelse af behov. Der bør skabes en central platform for deling af viden om arealplanlægning, modenhedsvurdering af projekter og netbehov for at undgå unødige flaskehalse i processen med etablering af kritisk grøn infrastruktur.

2.4 Ensartet sagsbehandling og ensretning af processer

For at reducere forsinkelser bør der sikres en mere ensartet sagsbehandling af netudbygningsprojekter. Kommuner og statslige myndigheder bør arbejde mod harmonisering af sagsbehandlingspraksis, så tidsforbruget reduceres, og processerne bliver mere forudsigelige. Der bør således udvikles fælles retningslinjer for håndtering af tilladelser relateret til elinfrastruktur. Her vil et nationalt koordineringsråd spille en central rolle i udarbejdelsen af de fælles retningslinjer.

³ NEKST, 2024

2.5 Større overblik over nettilslutningsprocessen

Der bør etableres en fælles, visuel oversigt og forståelse over nettilslutningsprocessen, som NEKST bl.a. har påbegyndt⁴. Dette kan give både nye aktører og myndigheder et bedre grundlag for planlægning og koordinering. Som en del af dette bør der skabes større transparens om de realiserede tilslutningstider og de faktorer, der påvirker dem.

2.6 Styrk fagligheden for at fremme den grønne omstilling

Den grønne omstilling kræver en velfungerende og effektiv sagsbehandling, men i dag oplever energiprojekter ofte lange ventetider, der kan forsinke udviklingen med op til to år⁵. For at sikre en hurtigere og smidigere proces er det vigtigt at styrke den faglige kapacitet i de relevante myndigheder.

Energiplanlægning er et komplekst område, der kræver specialiseret viden og ressourcer. Med et øget behov for grønne løsninger er der også behov for en styrkelse af ekspertisen, så sagsbehandling og implementering af projekter kan ske mere effektivt.

Derudover har ændringer i myndighedsstrukturer, som eksempelvis udflytningen af Miljøstyrelsen, skabt nye udfordringer i forhold til at fastholde og opbygge kompetencer. Det er derfor vigtigt at fokusere på, hvordan vi sikrer den nødvendige viden og kapacitet, så den grønne omstilling kan realiseres i et hurtigere tempo.

Ved at investere i faglig udvikling og styrkede ressourcer sikrer vi, at Danmark kan fastholde en ambitiøs klimaindsats – uden unødvendige forsinkelser.

⁴ NEKST, 2024

⁵ NEKST, 2024

3. Fra modstand til medejerskab – en ny tilgang til borgerinddragelse

Den grønne omstilling kræver mere end teknologiske løsninger og politiske beslutninger – den kræver aktivt medejerskab fra borgerne. Tidlig, meningsfuld og konkret borgerinddragelse er afgørende for både social accept og reel deltagelse i omstillingen.

UKR mener, at borgerne kan være aktive medskabere af den grønne omstilling, hvis de får lov til at være med. Det vil skabe større legitimitet og opbakning til klimainitiativer. Det kræver dog, at borgernes stemmer ikke blot høres, men at borgerne får reel indflydelse i beslutningsprocesserne og inddrages så tidligt som muligt. Det er primært den ansvarlige myndighed og process ejeren, der har ansvaret for at sikre borgerinddragelse i processen. Borgerinddragelse kræver dog en indsats fra alle parter.

3.1 Tidlig og reel borgerinddragelse sikrer en hurtigere omstilling

Borgerinddragelse i energiomstillingen er ofte nedprioriteret, og kvaliteten svinger markant. Mange borgere oplever, at de først bliver inddraget sent i processen eller slet ikke, hvilket skaber frustration og mistillid. Som konsekvens tager borgere ofte sagen i egen hånd og arrangerer borgermøder - særligt når de er uenige i energiprojekter, og uden en reel kanal til at påvirke beslutningerne. Derfor er der behov for en ny tilgang til borgerinddragelse, men samtidigt et generelt fokus på at udbrede viden og forståelse om energiinfrastruktur i befolkningen.

En tidlig, velinformeret og struktureret dialog vil skabe større ejerskab, bedre løsninger og mere legitime beslutninger, og ultimativt styrker den lokale opbakning til grøn energi infrastruktur. Det er statens og kommunens ansvar at sikre borgerinddragelse i projekterne. Ved reel borgerinddragelse skal processerne designes, faciliteres og planlægges, så de foregår tidligt, bygge på gennemsigtighed, repræsentativitet, inklusion og uafhængighed⁶. Konkret anbefaler vi at det sker gennem samskabelse, borgerpaneler, workshops, borgersamlinger og §17 stk. 4-udvalg. Indenfor de rammer kan man ofte sikre at alle parter føler sig hørt - uden at vi går på kompromis med den grønne omstilling.

3.2 Lokal værdiskabelse som nøglen til accept

Der findes flere måder at sikre, at energiprojekter gavner lokalsamfundet. En mulighed er at styrke lokalt økonomisk medejerskab eller værdiskabelse i projekterne, så en del af gevinsterne bliver i området. I statslige projekter bør kommuner og lokalsamfund kompenseres i tilstrækkelig grad, hvis projekterne ikke skaber lokal udvikling, så de fortsat har incitament til at støtte den nødvendige omstilling. Endelig kan kommunale initiativer bidrage til at udvikle løsninger, hvor lokale aktører samarbejder om energiløsninger, f.eks. inden for fjernvarme. En fleksibel tilgang, der tilpasses de enkelte lokalsamfund, kan sikre bredere accept og en mere retfærdig fordeling af omstillingens gevinster.

⁶ OECD. (n.d.).

3.3 Unge har mest på spil – derfor skal de med til bords

Unge er drivkraften bag en mere ambitiøs klimaindsats og bør have en stærkere, direkte stemme i beslutningsprocesserne. Etablering af lokale ungeklimaråd i kommunerne kan sikre, at unges input bliver en fast del af den lokale klimapolitik.

Derudover anbefaler Ungeklimarådet, at unge får en repræsentativ plads i relevante processer, såsom følgegrupperne til de lokale treparter gennem kystvandsrådene og andre beslutningsfora. På den måde sikres unges perspektiver i arbejdet med arealanvendelse og nye grønne tiltag, hvilket gør den grønne omstilling mere demokratisk og fremtidssikret.

3.4 Danske løn- og arbejdsvilkår som kilde til accept

For at sikre lokal opbakning til investeringer i infrastruktur, der understøtter den grønne omstilling, bør sådanne projekter som udgangspunkt gennemføres på danske løn- og arbejdsvilkår. Der bør stilles krav om, at virksomheder, der deltager i disse projekter, ansætter lærlinge for at sikre, at vi fortsat uddanner nye faglærte, der kan bygge den nødvendige grønne infrastruktur i fremtiden.

I dag står vi over for en betydelig mangel på faglært arbejdskraft til den grønne omstilling, samtidig med at lokale borgere ofte oplever frustration over, at arbejdet udføres af udenlandsk arbejdskraft på lavere lønninger. Ved at prioritere danske løn- og arbejdsvilkår samt lærlingeordninger kan vi både styrke opbakningen til den grønne omstilling og sikre en stærk faglært arbejdsstyrke i Danmark.⁷

⁷ Fagbevægelsens Hovedorganisation, 2024

4. Energisektorens biodiversitetstiltag: Kortsigtet afbødning eller reel beskyttelse?

Når vi skal bruge nye arealer til at forsyne vores samfund, er det oftest vores natur vi kigger til, for der er meget lidt menneskelig aktivitet, der skal flyttes. Energisektoren spiller en central rolle i den grønne omstilling, men samtidig påvirker udbygningen af energinfrastruktur ofte natur og biodiversitet. Og den danske natur er enormt presset. Vi har meget få naturlige arealer tilbage, og i dag er næsten 2000 danske arter i fare for at forsvinde. Derfor er det selvsagt svært at finde en placering til en vindmølle, hvor der ikke bor en truet art.

Energiprojektudviklere er i dag forpligtet til at gennemføre en række biodiversitetstiltag for at overholde lovgivningen, herunder etablering af erstatningsnatur og beskyttelse af truede arter. Disse tiltag fokuserer dog primært på at afbøde lokale påvirkninger og er sjældent en del af en bredere strategisk plan for biodiversitet, hvilket kan begrænse deres reelle effekt.

For eksempel pålægges projektudviklere ofte at beskytte en række truede arter, hvis de findes på et planlagt byggeareal. Dette kan eksempelvis indebære krav om opsætning af hegn for at forhindre arternes adgang til arbejdsområdet eller etablering af alternative levesteder på projektområdet. I mange tilfælde indebærer det også ændringer i projektets udformning eller meget lange forsinkelser, mens naturhensyn vurderes.

Sådanne krav sikrer dog ikke nødvendigvis varig beskyttelse, men risikerer at føre til fragmenterede og kortsigtede løsninger uden reel biodiversitetsgevinst. Samtidig er de ofte ressourcekrævende for både myndigheder og projektudviklere.

Dette er særligt relevant, fordi klimaforandringerne nødvendiggør en markant hurtigere udbygning af den grønne energinfrastruktur. Det er således også afgørende at undersøge, om biodiversitetstiltagene kan optimeres, så de både sikrer reel varig naturbeskyttelse men samtidig understøtter en hurtig og effektiv energiomstilling.

Denne overvejelse er opstået på baggrund af samtaler med forskellige aktører, der anerkender hensigten med de nuværende tilgange, men som samtidig stiller spørgsmålstegn ved, om disse tilgange virker i praksis og skaber de langsigtede gevinster for biodiversiteten, som man håber på. Deres bekymringer handler således om en mulig kløft mellem teori og praksis. Derfor anbefales det at:

4.1 Klarlæg om biodiversitetstiltag reelt har en langsigtet effekt

For at sikre, at biodiversitetsindsatserne skaber varig værdi, bør der foretages en videnskabelig vurdering af biodiversitetseffekten af nuværende tiltag - der ofte er koncentreret på mindre områder - i energisektoren. Dette inkluderer en systematisk vurdering af, hvordan forskellige typer biodiversitetsindsatser påvirker økosystemer på både kort og lang sigt, samt en analyse af, om den nuværende indsats lever op til den ønskede effekt.

4.2 Fra små naturtiltag til store, sammenhængende løsninger

Hvis den videnskabelige vurdering viser, at biodiversitetstiltagene kan optimeres, bør fokus i højere grad rettes mod at understøtte større, mere sammenhængende naturområder. Dette betyder ikke nødvendigvis, at de nuværende tiltag er ineffektive, men at biodiversitet kan beskyttes mere målrettet ved at sikre robuste økosystemer i større skala.

Dette kan inspireres af Biodiversitetsrådets anbefaling om at prioritere arealer på mindst 5.000 ha⁸. Det bør således undersøges, hvordan energiudviklernes biodiversitetstiltag bedre kan koordineres, så de understøtter eksisterende naturgenopretningsinitiativer og sikrer en samlet gevinst for biodiversiteten.

4.3 Fleksible regler for erstatningsnatur

Hvis den videnskabelige vurdering viser, at investeringer i små, isolerede områder ikke altid er den mest effektive løsning, bør det være muligt at placere erstatningsprojekter i større, sammenhængende naturområder i så fald, at der stilles strenge krav til projekterne. Disse krav skal sikre, at erstatningsnaturen har høj kvalitet, garanter for permanens, og at erstatningen sker ved tilsvarende økosystemer.

En mere fleksibel tilgang vil give mulighed for, at energiprojekter kan bidrage til mere strategisk placerede og målrettede biodiversitetsindsatser, samtidig med at tempoet i udbygningen af den grønne energiinfrastruktur øges. Samtidig skal fleksibiliteten sikres inden for rammerne af eksisterende lovgivning og med en garanti for, at biodiversitetstiltagene ikke svækkes, men styrkes gennem en mere helhedsorienteret tilgang.

4.4 En samlet strategi for biodiversitet i energisektoren

For at sikre en mere koordineret og effektiv indsats anbefales det at etablere en national biodiversitetsstrategi for energisektoren, som skal definere klare mål for biodiversitetsbeskyttelse i forbindelse med energiprojekter.

En sådan strategi bør administreres af en biodiversitetsfond, der kan sikre, at midler fra energiudviklere kanaliseres effektivt til biodiversitetsindsatser med størst mulig effekt. Denne fond kan også sikre en bedre koordinering mellem energiudviklere, myndigheder og naturforvaltere, så biodiversitetsindsatserne både gavner lokalt og understøtter nationale og internationale naturmål.

Biodiversitetsfonden skal både sikre, at investeringer i biodiversitet anvendes der, hvor de har størst effekt, skabe en mere langsigtet og stabil finansiering af biodiversitetsprojekter samt styrke samarbejdet mellem energiudviklere, forskere og myndigheder. Derudover bør den fungere som en central instans, der gennem dialog med relevante aktører sikrer, at større naturområder prioriteres i biodiversitetsindsatsen.

⁸ Biodiversitetsrådet, 2023

4.5 Udvikling af et biodiversitetskatalog

For at styrke beslutningsgrundlaget for biodiversitetstiltag i energisektoren anbefales det at udarbejde et biodiversitetskatalog, der samler viden om de mest effektive tiltag. Kataloget skal dokumentere, hvilke biodiversitetstiltag der har vist sig mest effektive på lang sigt, give myndigheder og energiudviklere et bedre grundlag for beslutninger om biodiversitet samt være en løbende ressource, der kan tilpasses ny forskning og erfaringer fra projekter i Danmark og internationalt.

4.6 Fastsættelse af biodiversitetsbidrag fra energiprojekter

Energiprojektudviklere bør bidrage økonomisk til den foreslåede biodiversitetsfond, der skal understøtte etableringen af større, sammenhængende biodiversitetsprojekter. Fonden skal imidlertid struktureres således, at den sikrer en geografisk og økologisk sammenhæng mellem påvirkede og kompenserende naturområder. Det betyder, at finansieringen ikke blot fungerer som en generel pulje, men knyttes til konkrete naturgenopretningsprojekter, der afspejler de specifikke økosystemer og arter, der påvirkes af energiinfrastruktur. Dermed undgås en reduktion af biodiversitet til en generisk monetær mekanisme

***Disclaimer:** I en ideel verden ville vi både kunne implementere omfattende tiltag ved selve projektområdet og samtidigt etablere store, sammenhængende naturområder andre steder. Dette ville dog kræve væsentligt flere ressourcer fra energiudviklerne. Det er derfor vigtigt at anerkende, at det i praksis også kan være nødvendigt at prioritere, således at der findes en balance, der både sikrer profitabilitet og hastighed for energiudviklere - og fremmer langsigtet biodiversitetsbeskyttelse.*

5. Gør uddannelse til en drivkraft for den grønne omstilling

Uddannelsessystemet har et ansvar for at forholde sig aktivt til samfundets største udfordringer – og få udfordringer er så presserende, apolitiske og universelle som klimakrisen. Derfor bør formidlingen af både klimakrisens alvor og dens løsninger integreres langt stærkere i undervisningen på alle niveauer. Grundskolen bør sikre en bred forståelse af energi, infrastruktur og bæredygtighed, mens universiteter og erhvervsuddannelser bør tage en langt mere problemorienteret tilgang, der ruste de studerende til at udvikle og implementere løsninger i praksis.

For at sikre den nødvendige arbejdsstyrke til omstillingen skal uddannelserne i højere grad samarbejde med virksomheder og myndigheder om at koble teori og praksis. En strategisk indsats for at gøre grønne karriereveje mere attraktivt er afgørende, hvis vi skal sikre, at flere unge vælger uddannelser, der bidrager direkte til at løse denne fundamentale samfundsudfordring.

5.1 Erhvervsuddannelser og universiteter som drivkraft for den grønne omstilling

For at sikre en vellykket grøn omstilling er det afgørende, at både universiteter og erhvervsuddannelser spiller en mere aktiv rolle i at formidle både klimakrisens alvor og de løsninger, der skal til for at imødegå den. Uddannelserne bør ikke blot tilbyde tekniske og akademiske kompetencer, men også tydeliggøre, hvordan den grønne omstilling kræver en bred vifte af fagligheder – fra forskning til praktisk håndværk. Forståelsen af krisens omfang er ikke alene nødvendig for at handle, men kan også fungere som en drivkraft for engagement i løsningerne. Ved at gøre klimakrisen og dens løsninger til et centralt omdrejningspunkt i undervisningen kan uddannelsessystemet inspirere flere unge til at søge mod grønne erhverv og specialiseringer. Universiteterne bør styrke koblingen mellem viden og anvendelse ved at tydeliggøre de akademiske kompetencers rolle i udviklingen af bæredygtige løsninger, mens erhvervsuddannelserne i højere grad bør introducere studerende til de fagområder, der konkret muliggør omstillingen. Dette kræver et tættere samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner, erhvervsliv og myndigheder for at sikre en klar vej fra uddannelse til beskæftigelse i den grønne sektor. En strategisk indsats for at øge bevidstheden om de grønne jobmuligheder – og hvordan de bidrager til at løse vor tids største udfordring – kan være afgørende for at sikre, at flere unge vælger en uddannelsesvej, der aktivt understøtter den grønne omstilling.

5.2 Tidlig forståelse: Integrér energiundervisning i grundskolen

Undervisning om energi, elnet og bæredygtig infrastruktur bør indgå som en obligatorisk del af undervisningen i folkeskolen. For at fremme en dybdegående forståelse for de nødvendige omstillinger, er det afgørende, at børn og unge lærer om de udfordringer, der knytter sig til den grønne omstilling, og de løsninger, der kræves for at håndtere disse. At forstå, hvordan energi produceres, distribueres og anvendes, vil give dem den viden, der er nødvendig for at støtte og forholde sig til de politiske beslutninger og tiltag, der træffes på energiområdet.

6. Styrk unges rolle i den grønne omstilling

Den grønne omstilling er en kamp mod tiden. Energipolitikken lider under kortsigtede hensyn, skiftende strategier og en frygt for at tage drastiske beslutninger. Unge har en unik rolle i at udfordre denne træghed. De har en fundamental interesse i langsigtede løsninger – simpelthen fordi de skal leve med konsekvenserne af de beslutninger, der træffes i dag, eller manglen på samme.

I dag er unge dog ofte underrepræsenterede i beslutningsprocesser, selvom deres perspektiver er nødvendige for at sikre en omstilling, der favner fremtidens behov. For at skabe en mere retfærdig og inkluderende proces skal unges stemmer ikke blot høres, men aktivt inddrages i udformningen af løsninger. Dette kræver en målrettet indsats for at gøre unges deltagelse både meningsfuld og konstruktiv.

6.1 Unge skal have reel indflydelse

Unge bliver ofte inviteret til høringer, konferencer og paneldebatter – men sjældent med reel mulighed for at påvirke beslutningerne. Mange inddragesprocesser er præget af symbolsk involvering uden konkrete konsekvenser. For at sikre, at unge ikke blot høres, men har faktisk indflydelse, bør borgerinddragelsen designes efter principper for deliberativt demokrati, hvor deltagere har mulighed for at påvirke både proces og udfald. Dette indebærer tidlig involvering, gennemsigtige beslutningsprocesser og et mandat til at forme politik i stedet for blot at reagere på færdigformulerede forslag.

6.2 Etabler faste rammer for ungerepræsentation

For at sikre en stærkere ungdomsrepræsentation i beslutningsprocesserne bør der bl.a. etableres flere lokale ungeklimaråd i kommunerne. Disse råd kan sikre, at unges perspektiver bliver en fast del af den kommunale klimapolitik, herunder arealplanlægningen.

På nationalt niveau bør unge involveres både i udformningen og implementeringen af central klimapolitik. Konkret anbefales det, at unge sikres fast repræsentation i processer med store og langsigtede konsekvenser. Et eksempel herpå er et ønske om ungeinddragelse i følgegrupperne til de lokale grønne treparter, såsom kystrådene.

Uden strukturel repræsentation risikerer unges perspektiver at forblive symbolske frem for reelt at påvirke beslutninger.

6.3 Forpligtelse til generationshensyn

Alt klimapolitik bør struktureres omkring et princip om generationshensyn, hvor fremtidens generationer betragtes som en central interessegruppe. Dette indebærer, at deres behov indgår som en fast del af alle politiske beslutninger om klima og bæredygtighed.

Om Ungeklimarådet

Ungeklimarådet er et rådgivende organ under Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, der arbejder for at bringe unge stemmer ind i klimapolitikken.

De 14 medlemmer af Ungeklimarådet er udpeget for en to-årig periode, og de kommer fra alle dele af landet, fra forskellige uddannelsesretninger og repræsenterer forskellige indgangsvinkler til klimaudfordringen.

Kontakt: ungeklima@gmail.com

Ungeklimarådets medlemmer:

Anna Færch Hansen
Benjamin Bøgen Pedersen
Bjarke Bjørch-Haderup
Gorm Nissen
Ida Kildsgaard Larsen
Ida Lærke Holm
Jeanette Andersen
Kathrine Strange
Linea Sveistrup
Lise Coermann Nygaard
Sara Færch Hansen
Sebastian Schwartz
Søren Bank
Wilhelm Ditlev Christian Thomsen

Arbejdsgruppen bag anbefalingerne:

Benjamin Bøgen Pedersen
Bjarke Bjørch-Haderup
Ida Kildsgaard Larsen
Jeanette Andersen
Kathrine Strange
Linea Sveistrup
Søren Bank

Litteraturliste

Biodiversitetsrådet. (2023). *Årsrapport 2023*. Hentet fra <https://www.biodiversitetsraadet.dk/pdf/2023/12/Aarsrapport-Biodiversitetsraadet-2023.pdf>

Fagbevægelsens Hovedorganisation (2024, oktober). *Fart på den grønne omstilling - med job og tryghed til lønmodtagerne*. Fagbevægelsens Hovedorganisation s.4-5. Hentet fra <https://viewer.ipaper.io/fh/retfaerdiggroenomstilling/?page=5>

Klimamonitor. (2024, februar). *Minister afblæser grøn strøm til 5 mio. husstande og fire-dobling af VE*. Hentet fra <https://klimamonitor.dk/nyheder/art10279510/Minister-afbl%C3%A6ser-gr%C3%B8n-str%C3%B8m-til-5-mio.-husstande-og-fire-dobling-af-VE>

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet. (2024). *Hurtigere udbygning af elnettet – anbefalinger fra NEKST* [Rapport]. Hentet fra https://www.kefm.dk/Media/638687206136506042/Nekst_Hurtigere%20udbygning%20af%20elnettet.pdf

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet. (2024, 20. december). *Bred aftale sikrer hurtigere og mere effektiv udbygning af elnettet*. Hentet fra <https://www.kefm.dk/aktuelt/nyheder/2024/dec/bred-aftale-sikrer-hurtigere-og-mere-effektiv-udbygning-af-elnettet>

OECD. (2020). *Innovative citizen participation and new democratic institutions: Catching the deliberative wave*. OECD Publishing. Hentet fra https://www.oecd.org/en/publications/innovative-citizen-participation-and-new-democratic-institutions_339306da-en.html

Sørensen, T. (2024, februar). *Vindkæmper har nydt godt af højt tysk tempo – nu rejser valgsnak bekymring*. Børsen. Hentet fra https://borsen.dk/nyheder/baeredygtig/vindkaemper-har-nydt-godt-af-hojt-tysk-tempo-nu-rejser-valgsnak-bekymring?b_source=udland&b_medium=row_2&b_campaign=list_1

